

ИНФОРМАТОРОТ, ПРЕДИЗВИЦИТЕ И МОЖНОСТИТЕ НА СОБИРАЧОТ НЕКОГАШ И СЕГА

Иван Котев

Независен истражувач, Струмица

Датум на прием: 15.3.2023 година

Апстракт: Живееме и работиме во време на висока дигитална технологија што се користи во сите сфери на науката, па, сосема природно, и во областа на фолклористиката. Останаа зад нас некогашните собирачи на фолклорното богатство, времето кога го работевме тоа со огромни тешки магнетофони, а во некои случаи и со фонографи. Современата технологија ни нуди многу поголеми можности. Иако магнетофоните сè уште се во употреба, особено за обработка на векеснимените материјали, сега собирачот има можности да го прави тоа со диктафон, па и со мобилниот телефон.

Се менува и ликот и профилот на информаторот. Сега тој е поупатен во значењето на тоа што го кажува, поинаку размислува и го толкува кажаното. Сум сретнал информатор кој го менува крајот на приказната од чисто дидактички причини, за да не ја повреди нежната детска душа и да не ги навреди детските чувства.

Клучни зборови: фолклор, собирач, информатор, диктафон, магнетофон

Најпосле, изданието на Миладиновите песни... го разведри небото на моите надежи и ме убеди дека ќе можам некогаш и јас, со скромните свои трудови, да станам малку полезен за својот народ

Кузман Шапкарев

Во оваа мисла на Шапкарев е сублимирана сета суштина и целта на собирачката дејност, да бидеме „... малку полезни за својот народ“.

Ако културата ја дефинираме како збир на духовни и на материјални вредности и како начин на живот, нужно се наметнува прашањето за нејзиното проучување и зачувување иако, човекот, е творец на културата и културата има големо влијание врз обликувањето на човекот, пред сè, во духовна смисла. Тие се во постојана интеракција. Во моето скромно излагање ќе се осврнам на некои аспекти од духовната култура, пред сè, на истражувањата од областа на фолклорот и на етнологијата. Имено, јас нема да теоретизирам, туку ќе се осврнам на истражувањата на терен бидејќи во таа област работам повеќе од педесет години.

Македонскиот фолклор е дел од светското духовно наследство и има длабока и богата собирачка традиција. Оваа благородна и корисна

активност особено зема замав по објавувањето на *Зборникот* на браќата Миладиновци.¹

Во својот елоквентен предговор кон *Зборникот*, Константин Миладинов ќе ја искаже својата блескава мисла во која подвлекува дека „Народните песни се показалка на степенот од умственото развитие од народот...“ (Миладиновци 1962: 10). Оваа мисла на нашиот преродбеник, учител, фолклорист и лиричар можеме да ја прошириме и на нараснатата свест за собирање на народното богатство.

Синови на народните низини, браќата Миладиновци живеат и работат во времето на преродбата, процес што го будеше народниот дух и ја јакнеше македонската самосвест. Тие, со својата активност, всушност, беа нејзини челници. Постариот од браќата, Димитрија Миладинов, беше првиот предводник на собирачкото дело, со што изврши силно влијание врз своите следбеници да го следат во собирачката и во просветната дејност. Таа дејност се манифестираше преку учителската работа и преку запишувањето и собирањето на народни умотворби и други фолклорни и етнолошки материјали. Собирањето на фолклорот е тешка и макотрпна работа, но во времето на Миладиновци и – опасна. За тоа сведочи и Марко Цепенков, современик и следбеник на големиот учител:

Втори пат кога дојде Д. Мил. го праша татко за ошто ’и збира песните и другите работи. Кога чу тој збор Д. од татка и поткрепен од мене, како да се уплаши од нашето прашање и се опули на лево и на десно, та рече:

– Слушај вамо, ќир Коста, леле ме прашаш за ошто ’и збирам овие работи, ама ете ти и земјата и небото ако проговориш некому од тие што ’и знаеш ти (за Власите), оти ќе ме предадат на орело. Овие песни и други детински работи што ’и збирам, ќе печалам да ’и типосам за да останат да се пеат некогаш, кога ќе нема вакви работи, чунќи овие проклети Грци ќе нè погрчат и друго чаре не бидуат

(Цепенков 1972: 322).

Ако браќата Миладиновци се корифеи, тогаш Шапкарев е најплодниот собирач на фолклорни и на етнолошки материјали. Тоа го работел паралелно со учителската дејност. Со својата пребогата активност Кузман Шапкарев го свртел вниманието на тогашната научна јавност (Китевски 2014: 39–45). По примерот на браќата Миладиновци, освен Шапкарев и Цепенков, тргнала плејада преродбенички дејци, како што се: Јордан Хаџи Константинов-Џинот, Рајко Жинзифов, Партенија Зографски, Ѓорѓи Пулевски, Панајот

¹ *Б’л’гарски народни ѿ’сни собрани од’ Бра’тя Миладиновци Димитрија и Константина и издадени од’ Константина в’ Загреб’ в’ книгопечатницата на А. Јакича. 1861.*

Гиноски, Јанак Стрезов и други, кои дадоа голем прилог во корист на преродбенското движење во Македонија (Саздов 1997: 252–253).

Сите тие имале големи проблеми со печатењето на своите материјали, но за тоа во друга пригода. Нашата тема е начинот на собирање и на запишување на усното народно творештво. Времето во кое живееле и работеле нашите први собирачи, било време на мракобесие и сиромаштија, време на примитивна, речиси, никаква технологија и голема несигурност во секој поглед. Во тоа време собирањето фолклорни материјали бил вистински подвиг.

Богата била ризницата, само требало да се гребне и тетратката ќе се исполнела со: приказни, песни, легенди... Морало да се оди од куќа во куќа, од човек до човек и да се запишува со рака. Каков напор е тоа! Илјадници стихови, илјадници страници записи. Ама, нивната работа даде богати плодови. Иако делумно печатени, овие материјали ја надополнија празнината што ја имаше македонската култура со недостаток на уметничката литература. За тоа, како се запишувале овие драгоцен материјали, на индиректен начин нè известува и Прличев, кој знаел како се запишуваат народните песни воопшто, во негов стил, во стих. На крајот од „Сердарот“ тој ни соопштува:

На гусла двоструна свирејќи, покрај патот седнат,
го пее ова просјак сед;
а јас, пак, прост запишувач, минејќи тука еднаш
го запишав од ред до ред

(Прличев 1965: 38).

Сакам да се осврнам на работата на теренот, оти фолклористиката и етнологијата се емпириски науки, па теренските истражувања се незаобиколна метода во собирањето на фолклорните материјали. Познат е фактот дека теренската работа долго време беше речиси единствен извор на сознанија од областа на: фолклористиката, етнологијата и другите емпириски науки. Предвид треба да се земат и глобалните општествени, политички, економски, па и идеолошки промени во светски размери, кои се одразија во сите сфери на животот, а со тоа

и во фолклористиката и во етнологијата, со што доаѓа и до промена на перцепцијата на дисциплинарниот идентитет, особено во контекст на интердисциплинарноста.

Фолклористиката, етнологијата и социокултурната антропологија се втемелуваат како емпириски науки, кои, до сознанието, настојуваат да дојдат со теренски истражувања. Во согласност со тоа и основните истражувања на Институтот за фолклор „Марко Цепенков“, почнувајќи од неговото основање, се темели на теренските истражувања, со што континуирано се бележи и се следи состојбата во сите сегменти на: духовната, материјалната и социјалната култура

(Петреска 2021: 5).

На прашањето за теренските истражувања се осврнале многу видни фолклористи од Македонија и од светот. Кај нас за тоа пишувале: Пенушлиски,² Саздов,³ Китевски⁴ и други, а на XXXI конгрес на Сојузот на здруженијата на фолклористите на Југославија што се одржа во Радовиш во 1984 година, речиси пред половина век, на прашањето за методологијата на теренското истражување на фолклорот се посвети големо внимание.⁵ Ова прашање беше една од темите на Конгресот и на него се осврнаа големи имиња од областа на фолклористиката, како што се: Драгослав Антонијевиќ од Белград,⁶ Зофија Соколевич од Варшава,⁷ Росица Ангелова-Ѓеоргиева од Софија,⁸ Александра Попвасилева,⁹ Светлана Захаријева од Софија¹⁰ и други, кои го елаборираа ова прашање од повеќе аспекти.¹¹

Со напредокот на технологијата и со промената во општествено-економските и политичките односи, работите почнаа да се менуваат во сите сфери на животот, па и во сферата на фолклорот. Факт е дека духовниот живот, духовните текови на секој народ претставуваат значајно културно богатство што, сегашните генерации треба да го користат максимално и на него да надоградуваат нови вредности, со што ќе се овозможи континуитет во развојот на културата во иднината. Тоа е еден значаен инспиративен елемент кога се разгледуваат аспектите за потребата од бележење и за истражување на духовното творештво.

Исто така, факт е дека при крајот на минатиот век, особено во 70-те и 80-те години, се чувствуваат посебни импулси на дотогаш невиден прогрес на човечкиот ум. Во тие децении се објавија значајни технички и технолошки откритија и иновации. Тоа се рефлектираше и на

² К. Пенушлиски. 1980. *Малешевски фолклор*. Скопје: МАНУ.

³ Т. Саздов. 1997. *Усна народна книжевност*. Скопје: Детска радост.

⁴ М. Китевски. 2014. *Историја на македонскиот фолклор*. Скопје: Гирланда.

⁵ *Зборник* од XXXI конгрес на Сојузот на здруженијата на фолклористите на Југославија. Радовиш 1984, Скопје, 1986 година.

⁶ Д. Антонијевиќ. 1986. „Методологије теренског истраживања фолклора“. *Зборник...* 237–242.

⁷ З. Соколевич. 1986. „Методолошката концепција на интервјуто како дијалог“. *Зборник...* 243–248.

⁸ Р. Ангелова-Ѓеоргиева. 1986. „Методологија фолклорних истраживања на терену: истраживања пред публиком“. *Зборник...* 249–254.

⁹ А. Попвасилева. 1986. „Метод при теренското истражување на народните приказни“. *Зборник...* 255–262.

¹⁰ С. Захаријева. 1986. „О свадбеној музике и методах ее изучения“. *Зборник...* 263–266.

¹¹ Л. Мараџиќ. 1986. „Metodologija terenskog istraživanja folklora u Petrinjskom kraju“. *Зборник...* 267–271.

подрачјето за начинот на запишување на: сликата, гласот и, воопшто, звукот. Тоа овозможи лесно запишување и снимање на тонот и сликата во текот на истражувањето. Во областа на запишувањето на фолклорните материјали голема е помошта на: магнетофонот, касетофонот, филмската камера, видеокамерата со снимач (рикордер), сите профили на печат, а во поново време и електронските изданија. Тоа се коренити промени кои внесоа нов дух во собирачката активност. Меѓутоа, треба да потенцираме дека новата дигитална технологија е од помош за запишувачот, додека информаторот е тоа што бил секогаш – лице што пее или што раскажува. Во подобра положба е дотолку што не мора повеќе пати да ја повторува песната или приказната за да биде запишана поверодостојно. Во ова кратко излагање ќе се осврнам не само на средствата за собирање на материјалите, туку и за методите со кои се служеле и сè уште се служат фолклористите на теренот.

Не е спорно дека личниот контакт е најчеста форма за остварување на целите на собирачот. Во светот, па и кај нас, обично, постојат две методи што се применуваат на релацијата собирач – информатор. Едниот е „стационарниот“, кој се употребувал порано, иако ретко, кога собирачот престојувал во куќата на информаторот што требало да му кажува приказни, да му пее песни и сл., или кај некои негови блиски роднини, и другиот е „индиректниот“ метод кој се состои од анкети и од интервјуа (Попвасилева 1986: 256). Денеска, во ерата на автомобилот и на компјутерот, многу е полесно да се истражува. Вистински предизвик е да се оди на терен, да се контактира со информаторот и да се запише сето она што ќе биде презентирано. Како долгогодишен собирач на фолклорни материјали имам некои сознанија што сакам да ги споделам и да ги пренесам на младите што доаѓаат.

Кога се подготвуваме за терен, прво мора да си поставиме цел и да изготвиме план. Нека е и наједноставен:

- За теренскиот истражувач, бидејќи собирањето на фолклорни материјали подразбира и истражување, нека важи народната поговорка: „Т’ва што можеш да го завршеш денеска, не го оставај за утре!“ затоа што имало случаи да испуштиме многу драгоцен фолклорни материјали од разни причини – информаторот да се премисли и да не сака да раскажува или да пее; може да му се случи некоја непријатна случка, па да не е расположен итн. (Треба да внимаваме на односот со информаторот! Тој е најважен! Имаме испуштено информатори поради неажурност – додека да ги посетиме, тие си заминале. Има и многу прозаични причини за откажување на веќезакажаното интервју и снимање. Тоа и е, и не е „црн хумор“.

Во едно село договоривме термин за снимање. Утврдивме дека недела е најсоодветен ден, оти во тој ден не се работи. На закажаниот ден, по првиот контакт, информаторот рече дека не може да пее не само сега, туку и во текот на цела година. На нашето прашање која е причината, тој рече дека починала неговата балдаза. Го уваживме тоа и се вративме без снимени материјали);

- Да се направи проверка на опремата за снимање: исправноста на магнетофонот, лентите, продолжените кабли. Иако денеска сè поретко се користи магнетофонот, сепак во одредени ситуации може да се употреби;

- За место на снимање треба да го избереме она место што е најсоодветно за информаторот. Ако е во село, да не ги избегнуваме природните шумови или звуците од живината и од другите домашни животни. Лаењето на кучето, кукурикањето на петелот или огласувањето на некоја нокна птица дава посебен белег и убавина на снимката, дава автентичност на снимениот материјал;

- Кога снимаме приказни, на информаторот да му обезбедиме одбрана публика, бидејќи за нараторот е важна публиката. Песната можеме да ја пееме и сами, што е чест случај, ама за приказната треба слушатели.

Во таа смисла Александра Попвасилева пишува:

Иако во фолклористичката литература се сугерира да се снима во просторија каде што се исклучени „паразитните шумови“, ние сме на мислење дека треба да се снима таму каде што раскажувачот се осеќава поудобно или едноставно таму каде што навикнал да раскажува, затоа што не сите раскажувачи можат да раскажуваат било каде и пред било кого. Не станува збор само за анегдотите што многу од раскажувачите не сакаат да ги раскажуваат во својот дом, не сакаат да ги слушаат нивните домашни луѓе. За поквалитетен прием треба само да имаме добра техника т. е. добар магнетофон... Исто така слушатели да бидат оние луѓе пред коишто раскажувачот навикнал да раскажува... Познато е дека публика која му одговара на нараторот е стимул при раскажувањето

(Попвасилева 1986: 258–259).

Предноста на сегашната технологија е евидентна. И информаторите не се тоа што беа некогаш. Сега „се поотворени“, како што би рекол народот. Гледаат телевизија, колку-толку се во тек со настаните и лесно стапуваат во дијалог со собирачот, и обратно. Комуникацијата го прави своето – полесно се стапува во контакт, се договара термин за снимањето и сл. Има случаи информаторот да ни презентира материјал снимен претходно на телефон. Имавме таков

случај во Струмица кога, информаторката, инсистираше песната (а беше тоа навистина убава песна) да ми ја „испее“ од телефонот. Прифативме, ама потоа, на наше инсистирање, наживо ми отпеа една – две строфи.

- Да се користат медиумите како средство за афирмација на фолклорот и на етнологијата (Преку контактните емисии, потенцијалните информатори понекогаш сами се понудуваат да кажат некоја приказна или да испеат песна. Ние сме имале повеќе такви информатори);

Иако глобализацијата и влијанието на западната култура зема голем замав, и како главна нивна одлика е консументската потрошувачка култура и економската добивка, сепак традиционалните елементи вешто се вклопуваат во модерноста. Во оваа смисла особено би го спомнала влијанието на електронските медиуми, различните социјални мрежи, како и различните форуми кои, во современоста, можат да се гледаат како еден вид пренесување на информации за традицијата. Дека пишаните и електронските медиуми и интернетот можат да се користат како теренски истражувања, се согласуваа и други истражувачи

(Петреска 2021: 8).

Во однос на плаќањето на информаторите досега не сум имал проблеми. Тие не барале пари, освен во неколку случаи. А треба да се плаќа, макар симболично, бидејќи тоа ќе го стимулира информаторот, а ќе разбуди желба и кај други да застанат пред микрофонот или пред камерата.

Кога снимаме, треба да ги користиме соодветните прашалници изготвени од Институтот за фолклор, затоа што во нив се содржани суштинските прашања без кои истражувањето би изгубило во својот квалитет (Попвасилева 1986: 261–262).

Фолклорот е „релејот“ на вековите, невидлива нишка што ги поврзува генерациите. Кога зборуваме за собирањето на фолклорот, ние мислиме на традиционалниот фолклор. Но, и тој се менува иако дава силен отпор. Генерално, сепак, нешто опстојува:

и покрај исчезнувањето на голем број архаични обичаи, не само во македонската туку и општо во сите култури, постојат универзални форми поврзани со трите клучни моменти од човековиот живот: *раѓањето, стајувањето во брак и смртта*, а во нив подеднакво учествуваат сите типови социјални слоеви во едно општество

(Димитријевски 2014: 6).

Тоа најубаво можеме да го почувствуваме на теренот, било в село или в град. Затоа пред истражувачите на фолклорот и етнологијата се појавува нов предизвик – собирање и проучување на

новото во фолклорот, што толку упорно и жилаво се пробива и ги кине традициите и обичаите, ги менува и се наметнува како замена за старото. Почнувајќи од обредите и обичаите поврзани со раѓањето, па сè до смртта.

Обичаите во врска со раѓањето на бебето и сите дејствија што произлегуваат од овој свет чин: третата вечер; повојницата (посетата на леунката); мекиците (лангидите) што се носат во чест на бебето (некогаш, барем во моето село, жените од селото, особено поблиските, ќе замесеа и испржеа лангиди и одеа во посета на леунката и бебето со убави мисли, одбрани зборови и благослови, оти лангидата се прави од тесто со квас и тоа брзо расте, а се практикува со цел и детето така, брзо да расте пред очите на мајката, таткото и другите домашни). Денеска е инаку: ретки се посетите на бебињата, а лангидите се „даваат“ во кафеана или во ресторан, при што се покануваат поголем број познати и пријатели, така што еден убав обичај полека умира и се претвора во манифестација и статус, бидејќи многу е важно во која кафеана се одвива манифестацијата. Но, опстојува.

Изменета е и физиономијата на чинот на крштевањето на детето. И тоа се претвора во статус, каде и во која црква е крстено, дали го крстил лично владиката, а овој чин се прославува во кафеана или во ресторан. Слична е состојбата и со обредите (адетите) околу проодувањето на детето кога, своевременно, и се раздаваше низ селото *џресџаџуљка*, се славеше првата детска стапка... Сега и тоа се индустријализира. Родендените се обележуваат во кафеана... Традиционалното полека отстапува пред новото иако сè уште постои нитката.

И трансформацијата на свадбата е очигледна. И овој единствен настан ја губи својата физиономија и бара солидни истражувања. Веќе нема да важи благословот: „И во твојот двор тапан да друмне, да даде Господ!“ Сега поголемиот дел од свадбата се одвива во кафеана, во ресторан, под огромни шатори, надвор од куќата и од куќниот праг. Тоа е во духот на времето можеби, ама барем да го зачуваме она малку што остана од обредот наречен свадба:

Свадбата во 21 век го следи обичајното начело, додека обредноста е, речиси, сосема исчезната. Обредноста во денешните свадби е единствено зачувана во црковните свадбени обреди, како единствени постапки поврзани со духовниот свет. Сите други постапки кај свадбата се исклучиви, поврзани со световната традиција. Се забележува дека дури и оние постапки што личат на обреди имаат изразена световна конотација, односно нивната намена е да им донесе среќа на младоженците. Оттука, во денешни услови веќе не може да стане збор за обредно-обичајна свадбена традиција, туку повеќе за обичајна традиција

(Димитријевски 2014: 7).

И обредите и обичаите поврзани со смртта веќе подолго време претрпуваат сериозни трансформации. Се губат многу обреди поврзани со бдењето покрај мртовецот од проста причина што мртовецот се носи во капелата до часот кога се изложува телото и кога се врши црковниот обред. Сепак, некои обреди се задржани иако – во видоизменета форма.

Ова е широка тема. Предизвик се и разните нови празнувања (Валентајн), кој се прилепи на Св. Трифун, па дури и го засенува.

Во кафеана или во ресторан се прославува и вселувањето во новата куќа или во новиот стан. Обичаите при вселувањето сосема се запоставени, а останало само името на тие обичаи.

Предизвик за собирачите е и фактот дека среќаваме нови манифестации поврзани со разни статуси: пензионерски средби со спортска или со културна конотација; пензионерски вечери; вечери на просветни работници; ловечки вечери; полуматурски и матурски вечери; печалбрски вечери и средби; иселенички средби и вечери; разни балови како копија на некогашните балови во Виена и на други места; трансформација на карневали; менување вековни датуми на прослава и на обреди за да се задоволат барањата на бизнисот; новосоздадени курбани и сл. Нема крај...

Заклучок

Фолклорот е вечен. Тој никогаш нема да исчезне, бидејќи извира и се напојува од духот на народот, се напојува од животот и го транспонира тој ист живот. Фолклорот се прилагодува на средината, која е предмет на фолклорниот исказ. Денес, барем кај нас, фала Богу, одамна нема чума, ама се појави пандемијата на Ковид-19. На пазарот во Струмица една жена која продаваше црвени патлици, се справаше со еден муштерија. Кога тој си отиде, таа се сврте кон него и го проколна: „Егá те апне ковидо“! Да беше некоја година порано, таа ќе речеше „чумата“ или „колелата“, ама други времиња, други клетви. Што е нормално.

Искрено кажано, меѓу помладите генерации не постои некој поголем интерес за фолклорот, особено меѓу учениците од основните училишта. Јас, во организација на Домот за деца и млади од Струмица, одам по основните училишта и држам часови по фолклор, ама само по некое дете покажува интерес. Мислам дека за ова треба да се подзамислиме. И второ, додека политиката, мислам на Владата што е, и владите што ќе доаѓаат, *треба да го одврзат кесето* за нашата дејност, бидејќи фолклорот ќе опстојува, ама нема да биде овековечен.

ЛИТЕРАТУРА

Кирилични изданија

Ангелова-Георгиева, Р. 1986. „Методологија фолклорних истраживања на терену: истраживања пред публиком“. Зборник од XXXI конгрес на Сојузот на здруженијата на фолклористите на Југославија, Радовиш, 1984. Скопје: Здружение на фолклористите на Македонија, 249–254.

Антонијевиќ, Д. 1986. „Методологије теренског истраживања фолклора“. Зборник од XXXI конгрес на Сојузот на здруженијата на фолклористите на Југославија, Радовиш, 1984. Скопје: Здружение на фолклористите на Македонија, 237–242.

Димитријевски, А. 2014. *Музиката во македонскиот свадбени обичаи во 21 век*. Скопје: Маска.

Захаријева, С. 1986. „О свадбеној музици и методах ее изученија“. Зборник од XXXI конгрес на Сојузот на здруженијата на фолклористите на Југославија, Радовиш, 1984. Скопје: Здружение на фолклористите на Македонија, 263–266.

Китевски, М. 2014. *Историја на македонскиот фолклор*. Скопје: Гирланда.

Миладиновци. 1962. *Зборник 1861 – 1961*. Скопје: Кочо Рацин.

Пенушлиски, К. 1980. *Малешевски фолклор*. Скопје: Македонска академија на науките и уметностите.

Петреска, В. 2021. „Архивските и теренските истражувања како предизвици на фолклористичките истражувања во Институтот за фолклор во првите две децении на 21 век“. *Македонски фолклор*, год. LII, бр. 80. Скопје: Институт за фолклор „Марко Цепенков“.

Попвасилева, А. 1986. „Метод при теренското истражување на народните приказни“. Зборник од XXXI конгрес на Сојузот на здруженијата на фолклористите на Југославија, Радовиш, 1984. Скопје: Здружение на фолклористите на Македонија, 255–262.

Прличев, Г. 1965. *Сердарот*. Скопје: Кочо Рацин.

Саздов, Т. 1997. *Усна народна книжевност*. Скопје: Детска радост.

Соколевич, З. 1986. „Методолошката концепција на интервјуто како дијалог“. Зборник од XXXI конгрес на Сојузот на здруженијата на фолклористите на Југославија, Радовиш, 1984. Скопје: Здружение на фолклористите на Македонија, 243–248.

Цепенков, М. К. 1972. *Македонски народни умотворби во десет книги*. Книга 10: *Материјали литературни творби*. Ред. Б. Ристовски. Скопје: Македонска книга.

Латинични изданија

Maračić, L. 1986. „Metodologija terenskog istraživanja folkloru u Petrinjskom kraju“. Зборник од XXXI конгрес на Сојузот на здруженијата на фолклористите на Југославија, Радовиш, 1984. Скопје: Здружение на фолклористите на Македонија, 267–271.

THE INTERLOCUTOR AND THE PAST AND FUTURE CHALLENGES AND OPPORTUNITIES OF THE COLLECTOR OF FOLK GOODS

Ivan Kotev
Independent researcher, Strumica

Summary¹²

The paper was about collecting folklore and field work and exploring folklore materials. In the last decades of the last, and first decades of the 21st century, the world has faced major social, economic, cultural and political changes. These changes affect science, as well as folklore and ethnology. The influence from the West feels strong and impacts the usual way of life, but also folklore, rites and customs which undergo serious transformations, and in some spheres, they even disappear. Both in empirical disciplines as well as in folklore, this highlights the need to collect and to preserve traditional folklore and to gather and study what is new. In this way, the new will be treated as a manifestation of the spirit of an era.

¹² Translated by Kiril Pandelišev, PHD.